

Назаренко Олена Василівна

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри іноземних мов
Київський національний університет
технологій та дизайну (м. Київ)

РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОГО ТЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Тестування як система науково обґрунтованих стандартизованих завдань останнім часом у вітчизняній педагогіці переживає новий етап свого розвитку. Актуалізується вивчення здобутків світової науки в цій галузі, їх адаптація до особливостей національної освіти, використовується успішний досвід попередніх історичних періодів.

Перші спроби тестового оцінювання з'явилися у ХІХ столітті в галузі психології, і на початку ХХ ст. тестування поширюється в усьому світі, використовуючись не лише в освіті, а й для потреб промисловості та армії. В цей час виокремлюється психологічний та педагогічний напрямок розробок у цій галузі. В період першої світової війни проблема тестування вивчається більш активно, оскільки прискорена підготовка військових потребувала визначення їхньої професійної придатності. Інтенсивний розвиток промисловості вимагав відповідно технічно підготовлених працівників, і завданням тестів було виявити потрібні знання, вміння та навички.

Основні досягнення в галузі педагогічного тестування в Україні сконцентровано на початку минулого століття. З 20-х років провідні українські вчені (С. Ананьїн, Ф. Дунаєвський, О. Залужний, Г. Костюк, А. Мандрика та ін.) починають вивчати закордонний досвід та публікувати результати власних досліджень. У цей час вітчизняна педагогіка намагалась інтегрувати досвід інших країн, і тестові дослідження активно використовувались: школи запровадили тести успішності з різних дисциплін, вони стали предметом

обговорень на наукових конференціях, темою досліджень багатьох установ та закладів. Педагоги розробляли стандартизований тест для школи, велику увагу приділяли розробці групових тестів, тестів для визначення організованості колективу. На початку 30-х років розробки проблеми тестування поглиблюються, в педагогіці тести використовують не лише для вимірювання навчальних досягнень, а й для цілісного аналізу педагогічного процесу.

Педагоги займалися тестовими дослідженнями з метою вирішення актуальної тоді проблеми «важкого дитинства», вивчення особистості дитини у зв'язку з середовищем. Тісно пов'язаною з методом тестування була і розробка проблеми профорієнтації та профвідбору. Спеціальні установи в системі освіти, які займались профорієнтацією, проводили тестування, активно використовували результати тестів успішності, розвитку, професійної придатності підлітків. Розповсюдження тестів на початку 30-х років пояснюється розв'язанням проблеми всеобучу, а також прагненням уряду країни до тотального контролю, що зумовило активніше впровадження іспитів у школах та вишах. Хоча вже через кілька років рівень успішності знизився, причини чого керівництво вбачало в неправильній системі оцінювання [3, 4].

На початку ХХ століття вітчизняні науковці використовували такі види тестів: тести інтелекту, загальних здібностей, тести спеціальних здібностей. За структурою тести були вибіркової, співставної, форми з пропусками, форми прямого питання, альтернативні, тести взаємовідносин, тренажерні тести. У середній школі застосовувались тести загальної та спеціальної обдарованості, у старшій – тести з метою подальшого професійного спрямування [2].

Але плідну роботу українських вчених припинено урядовою постановою 1936 року «Про педологічні викривлення в системі Наркомосів», коли разом з педологією заборонено використання всіх видів тестів як «буржуазних та шкідливих». Відтоді у системі профвідбору основним критерієм стали не спеціальні знання та вміння, а слухняність, оскільки такими фахівцями легше

керувати. У науковій періодиці публікувались статті з критикою тестової діагностики як такої, що сприяє расовій дискримінації, принижує гідність, нівелює роль педагога, має неточні результати [1].

Поновлення досліджень пов'язане з періодом «відлиги» та з початком застосування в навчальному процесі електронно-обчислювальної техніки. Перші публікації, які епізодично з'являлись у 60-х роках, присвячено висвітленню та узагальненню закордонного педагогічного досвіду тестування, оскільки на той час світова педагогіка значно випереджала вітчизняну. Основою розробок стає досвід німецьких вчених. У 1962 році з'являється праця К. Інгенкамп «Німецькі тести шкільної успішності», яка дала поштовх для активних розробок німецькими, а потім і українськими педагогами проблеми тестової оцінки успішності учнів. Вивчалися питання теоретичних та практичних аспектів педагогічної діагностики, узагальнювався набутий досвід. В наступне десятиліття науковці дещо активізували свої дослідження, спеціалізовані освітні заклади почали впроваджувати тестову діагностику, хоча чимало було й противників застосування тестів. У 80-х роках інтерес до тестування помітно збільшився, але слідування тенденціям зарубіжної педагогіки призвело до появи неякісних тестів, до надмірного їх використання в школах. Педагогічна діагностика 90-х років поступово виходить на новий рівень з введенням тестування для випускників, а з 2006 року впроваджено систему зовнішнього незалежного оцінювання [1, 4].

Зараз тестовий метод широко застосовується в системі професійного відбору: вдосконалюється технологія тестування, проводиться робота над об'єктивним оцінюванням здібностей і професійних компетентностей. Позитивні зміни в системі освіти України, які відбулись завдяки розвитку тестової діагностики, полягають у підвищенні ефективності контролю та самоконтролю, мотивації, стимулюванні педагогічних новацій.

На теперішній час увага зосереджена на завданнях, які демонструють самостійність та креативність мислення учнів та студентів. В рамках оновлення освіти українська наука вирішує питання якості застосування тестів та ширшого їх використання у різних галузях, інтеграції світового досвіду, відповідності світовим освітнім стандартам.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Аванесов В. С. История возникновения тестов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bim-bad.ru/docs/avanesov_tests_history.pdf
2. Петухова І. О. Тестування в освіті України крізь призму розвитку психолого-педагогічної науки (кінець ХІХ – перша третина ХХ століття) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / І. О. Петухова; Житомир. держ. пед. ун-т ім. І. Франка. – Житомир, 2013. – 20 с.
3. Смолінчук Л. С. Використання методу тестів у вітчизняній педагогічній практиці 20– 30-х рр. ХХ ст. / Л. С. Смолінчук // Молодь і ринок. – 2011. – № 12. – С. 38–41.
4. Шуляк С. О. Тестова теорія та технологія в контексті історичного аналізу [Електронний ресурс] / С. О. Шуляк // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки : зб. наук. пр. / за ред. проф. Тетяни Степанової. — № 1 (60), лютий 2018. – Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2018. — 403–407. – Режим доступу: http://mdu.edu.ua/wp-content/uploads/Nauk_visnik-1-60-2018.pdf